

UNHCR
The UN Refugee Agency

ДА ПРЕПОДАВАМЕ ЗА БЕЖАНЦИТЕ

ВЪЗРАСТ
15-18

РЪКОВОДСТВО ЗА
УПРАЖНЕНИЯ

Повече материали ще намерите на: unhcr.org/bg/учебни-материали

© 2019 ВКБООН

ПРЕДИ ДА ЗАПОЧНЕТЕ

Бележка относно включването на темата за бежанците, лицата, търсещи закрила и мигрантите в планирането на уроците.

Преди да проведете упражнения по темата за бежанците, лицата, търсещи закрила и мигрантите, отделете време, за да помислите за учениците от вашия клас. Има ли сред тях бежанци, деца в процес на получаване на международна закрила или лица без гражданство? Ако е така, опитайте се да разговаряте с тях и техните родители в зависимост от възрастта им.

Ако е възможно, добавете идеи и обратна връзка от родителите и децата в сесиите и потърсете от тях отговори на въпросите единствено ако те изрично са проявили готовност да отговорят на въпросите ви или да обсъждат тези теми.

Лицата без гражданство нямат национална принадлежност към нито една държава. Липсата на гражданство възниква в много различни ситуации. Например някои етнически или религиозни групи не се

признават от националните закони за граждани на съответната държава, някои деца са родени извън държавата, в която родителите им имат гражданство, и не могат да получат гражданство нито в родината на родителите си, нито в държавата, в която са се родили. В някои държави по света има закони, които не позволяват на майката да предаде националността си на своите деца.

Лицата без гражданство нямат достъп до основни права като образование, здравеопазване, заетост, свобода на движение и др. Без тези права те обикновено са изправени пред много трудности и разочарование.

Внимавайте, когато използвате думи като „държава“ и „националност“, ако имате деца без гражданство в класа. Вместо това бихте могли да използвате думите „вашият дом“ или „вашата култура“.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ УПРАЖНЕНИЯ

Ето някои упражнения, които може да изпълнявате с децата в класа, за да преминете от изучаване на темата за бежанците към предприемане на действия.

1 | РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Разбиране относно различните начини, по които може да се представя информацията, както и относно възможността за използване на подвеждаща и невярна информация от медиите. Насърчаване на критичното мислене.

Факти, измислици или нещо по средата?

Стъпка 1: Разделете учениците на малки групи. Изберете конфликт, който се тиражира в медиите в момента и вследствие на който са се появили бежанци, търсеци закрила или лица без гражданство. Помолете учениците да работят по групи, да изберат един медиен или политически източник на новини и да проучат конфликта от неговата перспектива.

Стъпка 2: Групите трябва да съберат в папка идеи, факти, брой на бежанците и друга информация от перспективата на изборния от тях източник.

Стъпка 3: Организирайте дебат, като отделите по три минути на всяка група да представи своето разбиране за конфликта и предвидите допълнително време за евентуални въпроси от другите групи.

Стъпка 4: След сесията помолете всяка група да се върне на мястото си и да открие възможно най-много факти за начините, по които този източник набира информация.

Стъпка 5: В следващата сесия съберете всички ученици и обсъдете достоверността на установените източници. Всяка група може да направи писмено обобщение на наученото за търсенето на факти, четенето на статии и разбирането на случващото се по света след това упражнение.

Предложение за заключение след дискусията – *трябва да се подчертае, че има източници, които са по-достоверни от други, както и причината за това. В тази връзка препратка към уебсайта с данни на ВКБООН data2.unhcr.org/en/situations и други статистически данни на ВКБООН биха били полезни, защото ВКБООН следи ситуацията по целия свят и се ангажира пряко с регистрирането на бежанци.*

2 | РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Изграждане на съпричастно отношение към ситуацията на лицата без гражданство.

Планирайте неучебен ден, в който учениците се разделят на малки групи от три до шест човека – всяка водена от един учител или друг служител в училище. Можете да включите и по-голям брой деца, ако е безопасно.

Стъпка 1: Групите, заедно с учителя или служителя, се оставят в определена част на града без пари и без билети за транспорт, банкови карти или документи за самоличност. Учителят/служителят държи всички тези документи у себе си.

Стъпка 2: Целта е учениците да се опитат да намерят обратно пътя до училище, без да използват никакви документи за самоличност, карти за пътуване или документи. Задължително всички трябва да останат заедно през цялото време и да не се отделят от учителя. Трябва да разговарят с минувачи, задължително в присъствието на учителя, и да им обяснят, че се опитват да намерят пътя обратно до училище.

Стъпка 3: Помолете учениците да запишат различните начини, които използват за взаимодействие с хората, за намиране на необходимата информация, за определяне на мястото, на което се намират и т.н.

Стъпка 4: Когато учениците се върнат обратно в училище, обсъдете различните трудности, с които са се сблъскали, както и стратегиите, които са използвали, за да ги преодолеят. Предложете на учениците да опишат като група или индивидуално преживяването и какви чувства е породило у тях усещането да трябва да се върнат обратно до училище без никакви документи и пари. Описаното от учениците може да послужи като основа за дискусията относно липсата на гражданство и на каквито и да е документи за самоличност.

Стъпка 5: По време на дискусията учителят може да направи сравнение с положението на мигрант без валиден документ за пребиваване в държавата. Какви биха били разликите между преживяванията на лице без гражданство и мигрант без правен статут в държавата? Към кого могат да се обърнат такива хора, ако се озоват в беда? Могат ли да поискат помощ от полицията? А от посолството на своята държава?

Предложение за обобщение на дискусията и записките на учениците – трябва да се подчертае фактът, че някои хора са принудени да живеят през целия си живот без усещане за принадлежност, защото са без гражданство. Някои живеят без правен статут в държавата, в която са родени или в която са живели през по-голямата част от живота си. Може да дадете думата на учениците за последни изказвания, като ги провокирате с въпроса какво биха могли да направят, за да променят ситуацията на човек без гражданство.

3

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Разбиране за положението на новите деца, търсеци закрила в моята държава.

Някои приемателни центрове или приемни мрежи имат възможности за изучаване на процедурите за получаване на закрила в съответната държава.

Стъпка 1: Проверете онлайн или се свържете с мрежа или конкретен приемателен център, за да разберете какви възможности предлагат за представяне на системата за функциониране на приемателния център или процеса по предоставяне на международна закрила.

Стъпка 2: Някои центрове могат да изпратят служител по комуникациите на посещение в класа или училището, а в някои държави може да има възможност за обмен с други младежи, например изпращане на писма или провеждане на открит футболен мач или други игри.

Стъпка 3: Вижте какви възможности има във вашия регион за непосредствено запознаване с преживяванията на децата и учениците, търсеци закрила.

Предложение за заключение след дискусията – „Благодарности към всеки, който е участвал в посещение или в упражнение.“

4

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Изграждане на съпричастно отношение към ситуацията на новодошлите деца бежанци.

Изпратете писма до новопристигнали младежи бежанци, в които се описва животът в училищата в тяхната държава. Писмата могат да бъдат оставени в приемателен център, откъдето да бъдат раздадени на младежите бежанци.

Предложение за заключение след дискусията – „Благодарим ви, че написахте тези писма на учениците, които наскоро са пристигнали в нашата държава. Важно е да мислим за положението на другите, когато можем.“

5

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Научаване на това как да работим съвместно за създаването на нещо, в което всички участват.
Да разберем, че приносът на всеки е важен.

Инцирирайте творчески групов проект по темата за бежанците или лицата без гражданство и го споделете с местната общност, като поканите родителите или изнесете представление пред училището или пред други класове.

Би било добре, ако има възможност за сътрудничество или съвместна работа с организация, която помага на бежанци или лица без гражданство, или дори със самите бежанци или лица без гражданство.

И накрая, ако представители на бежанците не могат да се присъединят към творческата дейност, поканете ги на финалния рецитал, представление или изложба и ги насърчете да споделят впечатления. Това би било полезно и информативно за учениците.

Пример 1: Организиране и провеждане на изложба

Пример 2: Организиране на концерт с танци или игри

Пример 3: Организиране на поетичен рецитал

Пример 4: Написване на книга с разкази

Предложение за заключение след дискусията – „Това беше чудесно упражнение, в което всички участваха активно. Това е полезен начин да разберем колко важен е приносът на всеки от нас.“

6

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Даване на възможност на децата и семействата да се научат да бъдат заедно в една общност.

Организирайте вечерно мероприятие за добре дошли или ежемесечна закуска за новодошлите деца в училището в началото на новата учебна година с игри, в които може да се включи цялата общност.

Учениците могат да сготвят ястия от тяхната родина и да направят презентация за училищната система в държавата им на произход.

7

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Изграждане на съпричастно отношение към ситуацията на новодошлите деца бежанци.

Стъпка 1: Разделете учениците на групи и ги помолете да проучат до каква сума пари се отпускат на търсещите закрила лица, докато чакат решение по своя случай.

Стъпка 2: Организирайте посещение на местен магазин за хранителни стоки, за да проучите как биха могли да се похарчат тези пари. Не забравяйте, че много бежанци използват мобилните си телефони, за да поддържат връзка със семействата си и да следят случващото се. Разходите за мобилни разговори (или данни) също трябва да се включат в бюджета.

Стъпка 3: Помислете каква допълнителна материална или финансова подкрепа би помогнала на семейство с деца в ученическа възраст и откъде може да се набави. Има ли например помощи за зимни дрехи и достатъчни ли са?

Стъпка 4: След като съберете тази информация, попитайте учениците как се чувстват и дали имат идеи за проекти или дейности, които биха повлияли на тази ситуация, например набиране на средства, дарение на ваучери за мобилни телефони, изпращане на писма до политици или предлагане на услуги или помощ на отделни групи.

Предложение за заключение след дискусията – *„Това беше продуктивно и полезно занимание, което ни помогна да разберем как можем да помагаме на семействата, които търсят закрила, да живеят в нашата страна след пристигането си.“*

8

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Осъзнаване на възможността на всеки човек да въздейства на обществото и върху живота на други хора.

Изберете подходящи статии за учениците и ги помолете да проучат местни медии, местни общностни групи, приемателни центрове и организации, които помагат на бежанци и лица без гражданство. Има ли сфери, в които бежанците или лицата без гражданство могат да получат правна или практическа помощ?

Ако учениците проявяват интерес и се вълнуват от определена тема, разберете дали могат да пишат писма до местни или национални политици с призив за действия, които смятат, че трябва да бъдат предприети.

Предложение за заключение след дискусията – трябва да включва възможност учениците да помислят за други начини, по които могат да въздействат на обществото. Трябва също да се подчертае какво е да се живее в общество, в което не е възможно предприемане на подобни действия или в което човек не е приет за пълноправен член и няма право да се занимава с подобни дейности (какъвто обикновено е случаят с лицата без гражданство).

9

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Запознаване с живота на хората без гражданство или мигрантите, които може би нямат правен статут в държавата.

Стъпка 1: Учениците се разделят на групи и провеждат телефонни разговори или търсят информация онлайн за условията за членство в организация, откриване на банкова сметка или участие в разнообразни събития, провеждани на различни места.

Стъпка 2: Може да предложите на децата да се свържат с местната библиотека, за да си извадят членска карта, да се свържат с банка за откриване на сметка, да се запишат в местния плувен басейн или спортен център, да се обадят в друго училище, за да разберат какво е необходимо за кандидатстване, какво е нужно, за да получат медицинско обслужване в близка клиника, как могат да направят резервация в туристически център, как могат да се запишат за участие в местни избори и други. Учениците могат предварително да помислят и да определят подобни организации, към които да се обърнат.

Стъпка 3: Учениците трябва да направят списък с необходимите документи за получаване на достъп, издаване на членска карта или участие в различни дейности или начинания. Те ще проверят дали хора без гражданство или мигранти, които нямат правен статут в държавата, ще могат да направят същото.

Следват няколко въпроса, които да помогнат на децата да разберат по-добре:

В 1: „Кой получава акт за раждане?“

В 2: „Кой може да има паспорт?“

В 3: „Как някой от тези документи може да помогне за достъп до услугите, за които говорим?“

Стъпка 4: Проведете разговор и насърчете учениците да помислят как биха могли да помогнат на деца без гражданство или мигранти без правен статут да получат достъп до подобни услуги.

Предложение за заключение след дискусията – *“Липсата на определени документи, както и липсата на гражданство, е сложна ситуация, която засяга много аспекти от живота на хората, някои от които обсъдихме тук.”*

10

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Разбиране на положението на бежанците в моята държава.

Първо, проверете дали има родители на деца от класа, които са бежанци.

Сценарий 1: Ако да, попитайте ги дали биха се съгласили да споделят преживяванията си като бежанци или да опишат живота в родината си.

Сценарий 2: Ако не, свържете се с местна обществена организация, която помага на бежанците, и ги помолете да изпратят бежанец или служител на посещение в класа.

Насърчете децата да задават колкото може повече въпроси.

Помолете учениците да питат как те биха могли да помогнат и след това заедно с целия клас направете проект, който да отразява споделеното от бежанците или от представителите на общностната организация.

Предложение за заключение след дискусията – *трябва да включва възможност учениците да помислят за други начини, по които да въздействат на обществото. Трябва също да се подчертае какво е да се живее в общество, в което не е възможно предприемане на подобни действия, или в което човек не е приет за пълноправен член и няма право да се занимава с подобни дейности (какъвто обикновено е случаят с лицата без гражданство).*

Повече материали ще намерите на:
unhcr.org/bg/учебни-материали

Тези образователни материали са разработени от Миали Дермиш с участието на Кайла Уеб, Летиция Лемайстре, Инге Стуркенбоум и Лорен Малески.